

METODICKÝ VÝKLAD
k Pravidlům pro žadatele a příjemce – specifická část, verze 3
pro výzvu
ŠPIČKOVÝ VÝZKUM (výzva č. 02_22_008)

OTEVŘENÁ VĚDA

Tento metodický výklad upřesňuje popis povinných postupů otevřené vědy uvedených v kap. 5.7 „Oprávněnost aktivit projektu“ Pravidel pro příjemce – specifická část verze 3 pro výzvu Špičkový výzkum (dále jen „SPpŽP“):

V SPpŽP se v kap. 5.7 části „Popis povinných postupů otevřené vědy“ odst. 1 uvádí:

Žadatel/příjemce je povinen zajistit otevřený přístup k recenzovaným vědeckým publikacím souvisejícím s výsledky výzkumu, a to těmito prostředky:

- a) uložením strojově čitelné elektronické finální vydavatelské verze nebo konečné verze recenzovaného rukopisu přijatého ke zveřejnění (tj. ve verzi po zapracování připomínek vzešlých z recenzního řízení) do důvěryhodného repozitáře pro vědecké publikace, a to neprodleně po dni publikování;

k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:

- recenzovanými vědeckými publikacemi se rozumí publikační výsledky typu **J (recenzovaný odborný článek), B (odborná kniha), C (kapitola v odborné knize) a D (stať ve sborníku)** podle Definice druhů výsledků dostupných na www.isvavai.cz. Pozn.: recenzovaný odborný článek zahrnuje article (původní článek), review (přehledový článek) a letter (krátké sdělení);
- za neprodleně po dni publikování se považuje uložení publikace do repozitáře bez zbytečného odkladu, tedy jakmile je to technicky možné;
- dnem publikování se rozumí den publikování u vydavatele, a to digitální formy publikace;

- b) okamžitým otevřeným přístupem k uložené publikaci za podmínek poslední dostupné verze veřejné licence Creative Commons Attribution International (CC BY 4.0); monografie a jiné dlouhé textové formáty mohou být zpřístupněny za podmínek veřejné licence vylučující úpravu publikace či její komerční užití (např. CC BY-NC 4.0, CC BY-ND 4.0, CC BY-NC-ND 4.0);

k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:

- okamžitým přístupem se rozumí přístup bez časového embarga;
- otevřeným přístupem se rozumí přístup bezplatný, trvalý a neomezený;
- podmínkou poslední dostupné verze veřejné licence Creative Commons Attribution International (CC BY 4.0) se rozumí možnost dalšího opakovaného využití a
- pokud vydavatel neumožňuje licenci CC BY, lze ve výjimečných případech uznat restriktivnější licenci. Tuto skutečnost je nutné prokázat. I přesto je příjemce povinen zachovat si dostatečná majetková práva, tj. při uzavírání (licenční) smlouvy s vydavatelem je potřeba, aby autoři/instituce nepřeváděli majetková práva, tzn. neudělovali výhradní licenci vydavateli, ale udělovali vydavateli pouze licenci nutnou k vydání publikace, která autorovi/instituci zachová možnost zveřejnit publikaci pod veřejnými licencemi Creative Commons. (Pozn.: Licenční smlouvou získává nabyvatel licence právo užit dílo konkrétním způsobem a rozsahu, které by měly být stanoveny ve smlouvě. Poskytnutím nevýhradní

licence není autor/instituce omezen v dalším užívání díla a v rozsahu jeho použití. Autor může dílo užívat sám nebo poskytnout další nevýhradní licence jiným.);

- c) zajištěním otevřeného přístupu k metadatům publikací uložených v repozitáři, aby byla v souladu s FAIR principy a Obecnými doporučeními metadatového popisu¹;

k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:

- za **metadata publikací** uložených v repozitáři v souladu s FAIR principy a Obecnými doporučeními metadatového popisu se považují **metadata související s publikací, a nikoliv přímo publikace samotná**

- d) uchováním autorských majetkových práv v takovém rozsahu, aby bylo možné stanoveným povinností vyhovět;

k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:

- pokud vydavatel neumožňuje licenci CC BY, lze ve výjimečných případech uznat restriktivnější licenci. Tuto skutečnost je nutné prokázat. I přesto je příjemce povinen zachovat si dostatečná majetková práva;

Dále se v SPpŽP v kap. 5.7 podkap. „Popis povinných postupů otevřené vědy“ odst. 2 uvádí:

Žadatel/příjemce je povinen zajistit správu výzkumných dat, shromážděných či vytvořených v průběhu řešení projektu odpovědně v souladu s FAIR principy, a to zejména těmito prostředky:

- a) Vypracováním Plánu správy dat² v souladu s FAIR principy a jeho aktualizací a předložením při podání žádosti o podporu, v průběhu trvání projektu a při ukončení projektu³;

k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:

- obsah Plánu správy dat musí věcně odpovídat vzoru pro program HORIZON Europe. Ten zahrnuje 7 klíčových oblastí: 1) Popis a shrnutí dat, která budou během projektu využita nebo generována - informace o typu dat a formátech datových souborů, které budou použity, předpokládaný objem dat, původ dat atd.; 2) Zajištění FAIR dat - nalezitelnost (perzistentní identifikátory, které budou použity), dostupnost (všechny repozitáře, které budou použity), interoperabilita (informace o standardech, formátech a slovnících pro data a metadata) a opětovné využití dat a metadat - informace o licencích a nástrojích / softwaru / modelech pro tvorbu a validaci/interpretaci/opětovného použití dat); 3) Správu dalších výstupů výzkumu (nad rámec dat a publikací); 4) Alokace zdrojů pro správu dat (odhadované náklady na správu, ukládání, uchovávání dat; osoba/útvary/tým, který bude zodpovědný za správu dat a zajištění jejich kvality); 5) Zabezpečení dat během projektu a po jeho skončení; 6) Etické (a právní) aspekty pro správu dat a 7) Ostatní. Každá z těchto klíčových oblastí ve vzoru Plánu správy dat obsahuje doprovodné otázky, které usnadní příjemcům Plán správy dat vypracovat a průběžně ho aktualizovat. Plán správy dat projektů OP JAK musí pokrýt každou z výše uvedených oblastí, ale nemusí odpovídat explicitně na každou otázku, pokud tato není pro daný projekt relevantní. Tento fakt však musí příjemce vysvětlit, tj. uvést v Plánu správy dat. Pro tvorbu Plánu správy dat je doporučeno použít vhodný digitální nástroj, např. DSW (Data Stewardship Wizard), který umožňuje Plán správy dat v požadované šabloně vygenerovat;

¹ Viz <https://doi.org/10.48813/yt6w-6h15>.

² *Plán správy dat* je dokument, který popisuje nakládání s výzkumnými daty během projektu a po jeho skončení. Jedná se o ekvivalent anglického pojmu „data management plan“. Plán pro správu dat musí obsahově odpovídat vzoru pro program HORIZON Europe viz <https://doi.org/10.48813/sstg-4g21>.

³ **Žadatel/příjemce předloží Plán pro správu dat vždy tak, aby uvedené údaje reflektovaly aktuální stav, a to následující formou a v těchto projektových fázích:** a) při podání žádosti o podporu jako přílohu Studie proveditelnosti, a to pouze v ČJ b) jako přílohu první Zprávy o realizaci následující po uplynutí 24 měsíců od zahájení realizace projektu c) jako přílohu Závěrečné Zprávy o realizaci.

- příjemce předloží Plán správy dat jako přílohu Zprávy o realizaci vždy dle požadavku uvedeného v poznámce pod čarou č. 3 tohoto dokumentu (č. 22 v SPPŽP); současně platí, že v případě, že v Plánu správy dat dojde ke změně, která má vliv na informace vykazované v ZoR včetně skutečností vykazovaných v indikátorové soupisce, předkládá příjemce Plán správy dat v příslušné ZoR průběžně;
- b) uložení výzkumných dat do důvěryhodného repozitáře podle Plánu správy dat;
k tomuto postupu se tímto metodickým výkladem upřesňuje, že:
 - uložení výzkumných dat do důvěryhodného repozitáře⁴ se týká zejména **podkladových dat spjatých s recenzovanou publikací** potřebných k ověření výsledků prezentovaných v publikaci nebo **jakýchkoli jiných dat** spjatých s dalšími (nepublikačními) výsledky výzkumu nebo dat, která nejsou spjatá s žádným konkrétním výsledkem výzkumu, ale mohou být využitelná i mimo projekt. Tzn. není vyžadováno uložení „veškerých dat“ shromážděných či vytvořených v rámci projektu. Zda se budou do repozitáře ukládat surová („raw“) nebo zpracovaná data, záleží na oborových zvyklostech, kontextu a typu shromážděných či vytvořených dat.

⁴ Viz Příručka postupů otevřené vědy dostupná na webu OP JAK zde: <https://opjak.cz/dokumenty/otevrena-veda/>.